

POBLES INDÍGENES AVUI: MOLT LLUNY DEL SUMAK KAWSAY

Fòrum Permanent de l'ONU per a les Qüestions Indígenes

Segons aquest document de l'ONU, la situació actual dels pobles indígenes està molt lluny de la seva utopia del Bon Viure. Heus-ne aquí un extracte. En recomanem vivament la seva lectura completa i el seu estudi

• **Injustícia perpètua.** Els pobles indígenes pateixen les conseqüències de la injustícia històrica, o sigui la colonització, la desposseïció de les seves terres, territoris i recursos, l'opressió i discriminació, així com la manca de control dels seus modes de vida propis. Els estats colonials i moderns, en la recerca del creixement econòmic, els han denegat àmpliament el seu dret al desenvolupament. Com a resultat d'això, els pobles indígenes solen perdre davant d'actors més poderosos i es converteixen en els grups més empobrits dels seus països.

• **La tercera part dels pobres del món.** Els pobles indígenes continuen essent els més nombrosos entre els pobres, els analfabets i els desocupats. Els pobles indígenes sumen uns 370 milions. Malgrat ser aproximadament el 5% de la població mundial, els pobles indígenes constitueixen el 15% dels pobres del món. També representen un terç dels 900 milions d'indígens rurals.

• **Suïcidi, violència i empresonament.** L'hàbit de fumar i l'ús indegut d'estupefaents són molt comuns entre els pobles indígenes; també són alts els percentatges de suïcidi i d'empresonament. Aquests problemes s'accentuen més a les zones urbanes, on els pobles indígenes estan apartats de les seves comunitats i cultures, i ben poques vegades són acceptats com a membres de la societat dominant en peu d'igualtat. També hi ha més probabilitats que entre els pobles indígenes es registrin delictes violents.

• **Problema també als països desenvolupats.** El benestar dels pobles indígenes és un problema no tan sols dels països en desenvolupament. Fins i tot als països desenvolupats, els pobles indígenes gairebé invariablement estan darrera la població no indígena en la majoria dels indicadors del benestar. La seva esperança de vida és més curta, la qualitat dels serveis mèdics i l'educació és més baixa i els seus índexs de desocupació són més elevats. Un nen aborigen nascut avui dia a Austràlia té una esperança de vida de gairebé 20 anys menys que un compatriota no aborigen. L'obesitat, la diabetis tipus 2 i la

tuberculosi són actualment problemes de salut greus entre els pobles indígenes dels països desenvolupats.

• **Ser indígena és ser pobre.** Estudis de les condicions socioeconòmiques dels pobles indígenes d'Amèrica Llatina mostren que ser indígena equival a ser pobre i que amb el temps aquesta situació s'ha perpetuat. Fins i tot quan han pogut acumular capital humà (és a dir, oportunitats d'educació o capacitació), no el poden convertir en guanys significativament majors ni reduir la pobresa que els diferencia de la població no indígena. Aquesta conclusió val tant en els països on els pobles indígenes constitueixen una petita porció de la població general, com Mèxic i Xile, com allà on constitueixen una gran part de la població, com Bolívia.

• **Les cultures indígenes sota amenaça de desaparició.** Mai està de més destacar la importància de la terra i els territoris per a la identitat cultural indígena. No obstant, els pobles indígenes no han deixat de patir la pèrdua de terres, territoris i recursos naturals. El resultat ha estat que les cultures indígenes estan a punt de desaparèixer a moltes parts del món. Degut a que aquests pobles han quedat exclosos dels processos d'adopció de decisions i dels marcs normatius dels estats nació en els quals viuen i a haver estat objecte de processos de dominació i discriminació, s'ha considerat que les seves cultures són inferiors, primitives, intrascendents, quelcom que s'ha d'eradicar o transformar.

• **Dintre de 100 anys desapareixeran el 90% dels idiomes.** És comú calcular que existeixen entre 6.000 i 7.000 llengües vives en el món d'avui. En la seva majoria són parlades per ben poques persones, mentre que una immensa majoria de la població mundial en parla unes poques. Prop del 97% de la població mundial parla el 4% dels idiomes, mentre que només un 3% parla el 96% restant. Una gran majoria d'aquests idiomes són el patrimoni de pobles indígenes i molts (si no la majoria) estan a punt de desaparèixer. Prop del 90% dels idiomes actuals podrien desaparèixer els propers 100 anys.

• **Idiomes en extinció, deteriorament per a les comunitats.** Malgrat que alguns pobles indígenes estan aconseguint revitalitzar els seus idiomes, molts d'altres estan embrancats en una batalla perduda, perquè els seus idiomes simplement ja no es transmeten d'una generació a l'altra. La majoria dels governs són conscients d'aquesta crisi de la llengua, però els fons que s'hi assignen se solen destinar només a deixar constància de la seva existència i molt poc va a parar a programes de revitalització dels idiomes. La llengua, per altra banda, no és només un mitjà de comunicació, sinó que sol estar vinculada amb la terra o regió que tradicionalment han ocupat els pobles indígenes; és un component essencial de la identitat col·lectiva i individual de la persona i, conseqüentment, dóna un sentit de pertinença i comunitat. Quan mor l'idioma, aquest sentit de comunitat es deteriora.

• **Els pobles indígenes representen la major part de la diversitat cultural del món.** A tot el món hi ha aproximadament 370 milions de persones indígenes, que ocupen el 20% de la superfície terrestre. Es calcula també que representen unes 5.000 cultures indígenes diferents. Per aquest motiu, els pobles indígenes del món representen la major part de la diversitat cultural del planeta, tot i que constitueixen una minoria numèrica.

• **Els drets sobre la terra són a la legislació però no són pas realitat.** Són ben pocs els països que reconeixen els drets dels pobles indígenes a la terra, però ni tan sols en aquests països s'han completat els procediments d'atorgament de títols i demarcació de les terres, i sovint es retarden o queden arxivats quan canvien els dirigents o les polítiques. Fins i tot en els casos que els pobles indígenes posseeixen títols legítims de propietat de les seves terres, aquestes terres solen ser arrendades per l'Estat com a concessions mineres o fusteres sense consultar amb els pobles indígenes i, encara menys, demanar el seu consentiment lliure i fonamentat previ. La manca de seguretat jurídica de la tinença segueix essent un problema decisiu per als pobles indígenes a gairebé tot arreu.

• **Les noves tecnologies obliguen al reassentament.** La promoció de les noves tecnologies, com les llavors millorades, els fertilitzants i plaguicides químics, etc., i la

introducció de plans de conreus comercials i grans plantacions han causat la degradació ambiental i destruït ecosistemes autosostenibles, situació que ha afectat moltes comunitats indígenes fins al punt d'obligar-les a reassentar-se en un altre lloc.

• **El cost del desenvolupament insostenible.**

Les grans rescloses i les activitats mineres han causat a molts països el desplaçament forçat de milers de persones i famílies indígenes, que no han rebut una indemnització adequada. Diverses comunitats han estat traslladades dels parcs nacionals en contra de la seva voluntat, mentre que el desenvolupament turístic d'alguns països ha causat el desplaçament de poblacions indígenes i el seu creixent empobriment. Quan els pobles indígenes han reaccionat i han tractat de fer valer els seus drets, en molts casos han estat objecte de maltractament físic, empresonament, tortura i, fins i tot, han mort.

• **El canvi climàtic posa en perill la mateixa existència dels pobles indígenes.** Per a molts pobles indígenes, el canvi climàtic ja és una realitat, i cada vegada són més conscients que és evident que el canvi climàtic no és simplement un problema ambiental, sinó que té conseqüències socioeconòmiques greus. El Banc Mundial considera també que el canvi climàtic podria impedir que s'aconseguissin els objectius de desenvolupament del mil·lenni, inclosos els d'eradicació de la pobresa, la mortalitat infantil, la lluita contra el paludisme i altres malalties, així com la sostenibilitat ambiental. Per a molts pobles indígenes, el canvi climàtic és una amenaça potencial per a la seva mateixa existència i una important qüestió de drets humans i d'equitat.

• **Greus efectes en les dones.** Els desallotjaments forçosos i la confiscació de terres han causat efectes greus en particular entre les dones indígenes, les quals, com a resultat d'això, sovint veuen el seu volum de feina augmentat –han de caminar llargues distàncies per trobar fonts alternatives d'aigua o llenya–, deixen de percebre ingressos per les seves activitats productives i queden en situació de dependència econòmica dels homes.